

תעשנה בזהירות הראויה, ותגרום ח"ו לנזק בריאותי לחיילת. ולכן אם תאמוד עצמך שזה לא ישפיע עליך במאומה, ולא תתבלבל במילוי תפקידך הרפואי, רצוי יותר שאתה תעשה הזריקה, וה' יסייע בידך ונשמרת מכל דבר רע, וכדברי רבותינו (שבת ק"ד. ועוד) הבא ליטהר מסייעין אותו.

סט

כליאת חיות בגן או צפורים בכלוב וכדומה,

האם אין בכך משום צער בעלי חיים

שאלה:

האם מותר לשם שעשוע לגדל בעלי חיים בכלוב, כגון צפור בכלוב או דג באקווריום וכדומה, שכן יש מקום לומר שזה גורם צער לבעלי חיים אלו. ואעפ"י שהתירה תורה לצורך, לא ברור אם גם זה נקרא לצורך וכו'. ולפעמים יש ענין לגדל בעל-חי כזה בבית כדי לשעשע הילדים, וגם כדי לחנכו לטפל בבעלי חיים, אבל אם יש בזה צער, אין כלל חינוך אלא להיפך וכו'.

תשובה:

במכתבו העיר כת"ר שמצאנו במשנה ובגמרא ענין צפור או חגב שניתן לתינוק לשחק בו, ולא מצאנו מי שהעיר על כך שיש מזה משום צער בעלי חיים ונכון הדבר. גם אני בעניותי לא מצאתי בשום מקום בדברי הפוסקים שיעירו על כך.

ואדרבא, מצאנו ההיפך, ובתשובות גדולי הראשונים דנו אם "עופות המצפצפים בקול נאה בכלובם", יש בהם דין מוקצה בשבת. דעת מהר"ח (בתשובתיו אור זרוע סי' פ"א) להתיר, ואילו דעת הרא"ש

(מובאים שם בסי' פ"ב) לאסור. וכן דנו כמה מגדולי הפוסקים בדיון "דגים קטנים הגדלים בתוך כלי זכוכית" אם יש בזה משום מוקצה בשבת או לאו. וגם הלכה זאת שנויה במחלוקת. ואין אנו עוסקים כאן בהלכות שבת (ועיין מ"ש בח"ג מספרי "מקור חיים" העוסק בהלכות שבת פרק קע"ב סעיף מ"ד) אך כל גדולי הפוסקים שעסקו בהלכות אלו לא הזכירו כלל ענין צער בעלי חיים. ומשמע שהיה פשוט להם שאין כאן חשש משום צער בעלי חיים ודנו לענין מוקצה בשבת בלבד.

זאת ועוד, עיקרה של שאלה חלה בודאי גם על גן-חיות, שהלא גם שם כולאים חיות פרא שמקומם הטבעי הוא נאות המדבר. וגם בזה לא מצאנו לשום אחד מגדולי הפוסקים שגמגם בדבר לאסור משום צער בעלי חיים.

וגם בזה דנו גדולי הפוסקים אם יש להתיר בקור בגן-חיות או לאו, ולא נכנסו לשום דיון משום צער בעלי חיים. הנה בשו"ת ערוגת הבושם (חאו"ח סי' ל"ט) דעתו לאסור, משום שמפנה אל מדעתו ע"פ המבואר במסכת שבת (קמ"ט) וכן הוכיח לאסור מהאמור במס' ע"ז (י"ח:) ת"ר ההולך לאיצטדינין ולכרקום וכו' ה"ז מושב ליצים.

ובאמת שאין משם שום ראי', שהכוונה שם היא כפי שפירש"י מקום שמנגחין את השור, והכוונה פשוטה שהיא מלחמת שוורים הנפוצה בזמנינו בספרד ואמריקה הדרומית. וכן נראה מהמשך הברייתא שם שהכוונה לכל מיני ליצנות. וזה ודאי שאסור משום מושב ליצים. ואינו ענין לגן החיות שנועד להכיר את יצירי כפו של הקב"ה, בחינת מה רבו מעשיך ה'. ולכן ודאי צדק בשו"ת ערוגת הבושם (שם) שאסר ללכת ל"סירקוס" היינו "קרקס", כי שם ודאי המטרה לבדיחות הדעת בהרקדת החיות וכדומה.

ובודאי שצדקו החולקים ורבים הם שהתירו ביקור בגן-חיות, ופוק חזי מאי עמא דבר ואין פוצה פה ומצפצף. ועכ"פ גם הרב ערוגת

הבושם שאסר לא משום צער בעלי חיים ונמצא הכל שוים מבחינה זאת שאין לאסור.

וגדולה מזאת הלא רבותינו תיקנו ברכת ברוך משנה הבריות לרואה פיל קוף וקיפוף (ברכות נ"ח:) ובודאי שאין הכונה להולכי מדברות שרואים בדרכם חיות אלו. וכן כתב הרב המחבר ספר „קב הישר“ (פרק שני) וזו לשונו: אף שיש רשות לאדם לראות בריות משונות הבאות ממדינות מרחקים וע"ז תקנו חז"ל וקובעים ברכה ברוך משנה הבריות, מ"מ לא ישביע עינו בהסתכלות ולא יראה בהם כי אם דרך עראי, כי מאור העינים דומים בארבעה גוונים שהן כנגד אותיות שם הוי"ה וכו'. הרי מבואר בדבריו היתר ההסתכלות על חיות המובאות ממרחקים, ולא חשש משום צער בעלי חיים. וכמה חושש היה הרב „קב הישר“ לצער בעלי חיים כמבואר בדבריו (בפרק פ"ג) ולא חשש כלל להסתכל בחיות כנ"ל.

ומעשה רב העיד מרן החיד"א על עצמו בספרו מדבר קדמות (מערכת ב' אות כ"ב) שבקר בגן החיות שבלונדון, וראה שם חיות משונות ונשר יפה ועיין שם באורך בדבריו. ולא הזכיר אפילו ברמז חשש קל שבקלים משום צער בעלי חיים. וזכורני בהיותנו תלמידים בישיבה, לקחו אותנו מורינו לגן החיות לראות ולהכיר מעשה ה'. ועל כרחנו צריך לומר, שכיון שצער בעלי חיים הותר אם הוא לצורך מצוה או לצרכי האדם כידוע (הדברים ארוכים ביותר יעויין בשדי חמד כללים מערכת צ' כלל א' צער בעלי חיים) כנראה, שגם כליאת בעלי חיים ושלילת חופשתם כשהיא לצורך האדם לא נאסרה. ויש בכליאת בעלי חיים מטרה ללמוד טבעם ודרכי התנהגותם ואין ספק שרבות למד האדם מבעלי חיים אלה. נוסף על ההכרה השטחית שהמונים מכירים עין בעין חיות שמעולם לא יכלו לראותם. וכל הנ"ל יפה כחו גם לגבי דגים ועופות הכלואים בכלובים ואקוואריונים.

ויתכן עוד שידעו רבותינו שכליאת בעלי חיים אינה צער גדול אחרי

שמספקים להם כל צרכיהם, ועכ"פ פשוט וברור שאין בכך כל איסור מבחינת הדין. והמהדר להמנע מכך לפני משורת הדין, גם מן השמים ירחמו עליו, וכרבי (במס' בבא מציעא פ"ה) שע"י רחמנותו על אותם בני חולדה, נסתלקו ממנו יסורים, אמרו בשמים "הואיל ומרחם נרחם עליה".

ע

המותר לקבל תפקיד של "מודיע" לשלטונות מס-הכנסה ללא כל חשש

שלום וברכה,

הנני לאשר קבלת מכתבך מיום כ"ו טבת דנא, טרדות הצבור הרבות המוטלות עלי גרמו לדחיית תשובתי עד כה, ואתך הסליחה. במכתבך שאלתני: "האם מותר לפי ההלכה להיות מודיע או בלשון הרחוב "מלשין" למס-הכנסה. ידוע הוא שמס הכנסה מעסיק מלשינים בשכר, ושאלתי היא, האם מותר לקבל הצעת עבודה כזאת, ללא כל חשש".

לשאלתנו הוספת במכתבך השני: "המוסר או המלשין נשאר חסוי ומוסתר עד הסוף בדרך כלל, אך לעתים נדירות קורה גם כן שהוא נחשף במהלך הענינים".

שאלה קשה שאלתני, משום שמלשינות, היא תופעה שנחקקה בתודעת האומה, כדבר שפל ונתעב, ובצדק. ולעומת זאת המטרה במקרה זה היא קדושה, להחזיר לקופת המדינה, אותם סכומי מס, שאנשים חסרי לב ומצפון מעלימים. גם זו תופעה שלילית ביותר, אלא שאין היא שפלה כמעשה המלשינות.

כי מעלים המס גוזל אמנם את הרבים, היא קופת המדינה, ועונשו גדול ביותר בהשקפת היהדות, וגם דרך התשובה נחסמת בפניו